

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Poslušen zákonů své země a svého stavu

Obhajoba K. H. Franka očima jeho obhájce JUDr. Kamilla Reslera

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské

Autor: Jakub Drápal

Konzultant: Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

2013

VI. ročník SVOČ

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 9. 4. 2013

.....

Jakub Drápal

Poděkování

Ničím jiným než autorovým potěšením není poděkování prof. JUDr. Janu Kuklíkovi, DrSc., který jej podporoval od počátku, byť cesta nebyla krátká. Autor si velmi váží jak morální podpory, tak materiální podpory – od připomínek k textu a nápadů, přes pomoc při shánění materiálů, po zapůjčení techniky ke studiu v archivech. Student si nemůže přát nic jiného, než když vyučující s radostí přivítá jeho nápad, podporuje jej v něm a diskutuje s ním (nejen) o jeho obsahu – jako v tomto případě.

Obsah

0. Úvod.....	5
1. Před K. H. Frankem.....	6
2. Obhajoba K. H. Franka.....	6
2. 1. Přidělení případu a spor s advokátní komorou	6
2. 2. Přelíčení, vedení obhajoby a odsouzení	8
2. 3. Vztah a jednání s K. H. Frankem	10
2. 3. 1 V průběhu procesu.....	10
2. 3. 2. Tři hodiny před popravou.....	12
2. 3. 3. Žádost o milost	17
2. 3. 4. Pozůstalost po Frankovi	17
2. 4. Vyúčtování procesu.....	18
2. 5. Ohlasy v tisku.....	19
2. 6. Návštěva E. Beneše	20
2. 7. Vzpomínání na K. H. Franka – <i>Zaniknutí K. H. Franka</i>	21
2. 8. Důležitost obhajoby Franka pro Reslera	22
3. Po K. H. Frankovi - Poslední léta advokacie a dožití.....	23

0. Úvod

Bohyně spravedlnosti má zavázané oči, aby nemohla nikomu stranit. Když je zavážete právníkovi, akorát zakopne o práh. Člověk ale vidí, koho soudí, žaluje či obhajuje. O to těžší úkol na něj čeká a o to větší úctu si zaslouží, plní-li svůj úkol podle práva. Teorie spravedlivého procesu je neúprosná – každý obžalovaný musí mít možnost nechat se zastoupit a hájit. I ten nejsprostší vrah má právo na obhájce, ať již svého či z úřední povinnosti – ex offo. Jak má však obhájce hájit člověka, který se mu lidsky hnusí? Kterému by nikdy nepodal ruku? Který mu zavraždil nejbližší přátele?

Na podzim 2012 všichni advokáti v hlavním městě Indie u příslušného soudu odmítli dobrovolně hájit skupinu násilníků, kteří brutálně znásilnili s následkem smrti mladou dívku a kterým hrozí trest smrti – obhájci jsou napadáni a ohroženi na životě.¹ Někteří obhájci strůjčů genocidy ve Rwandě jsou zabiti.² Advokáti teroristů ve Spojených státech jsou považováni za teroristy a veřejnost i rodiny se staví proti nim.³ Jak vnímá společnost takové obhájce, on sám sebe a svůj úkol? Co prožívá jeho srdce, když jeho ústa obhajují neobhajitelné?

Obhájce *musí zapomenout na své vlastní cítění a smýšlení, vzdát se své osobnosti a, ať je mu to sebetpčící, konat svou povinnost do všech důsledků*. Úkol advokáta, jak si jej sám definoval Kamill Resler, obhájce K. H. Franka a dalších nacistů, odbojářů za 2. světové války a ochránce židovských advokátů za druhé republiky i protektorátu. Když navrhl po urputném právním boji, aby byl K. H. Frank zproštěn obžaloby, naplnil své poslání a bohyně spravedlnosti se na něj usmála. S Frankem se scházal po tři měsíce takřka každý den, staral se o jeho fyzickou i duševní stránku a strávil s ním i poslední tři hodiny před popravou. Vnímá to jako povinnost obhájce. Nastavil tak laťku velmi vysoko.

¹ Delphi gang-rape case heard behind closed doors due to chaos [online] straitstimes.com, 7. 1. 2013 [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné na <<http://www.straitstimes.com/the-big-story/anti-rape-riots-india/story/delhi-gang-rape-case-heard-behind-closed-doors-20130107>>

² No Isolated Act: The Murder of ICTR Defense Lawyer [online] jurist.org, 17. 7. 2010 [cit. 6. 4. 2013] Dostupné na <<http://jurist.org/forum/2010/07/Continuing-Threats-from-Rwandan-Government.php>>

³ A Terrorist Lawyer, and Proud of It [online] nytimes.com, 26. 3. 2010 [cit. 6. 4. 2013] Dostupné na <http://www.nytimes.com/2010/03/24/opinion/24iht-edhollander.html?_r=0>, z akademického hlediska The limits of Advocacy: Lawyers for Terrorists/Lawyers for Torturers, Harvard Law and Policy Review [online] hlpronline.com, 9. 7. 2010 [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné na <http://hlpronline.com/2010/07/herman_limits/>

Když otočíte stránku, objevíte muže, který prožíval vztah práva k právníkům, a celé společnosti, jako nikdo jiný v českých dějinách. Svým chováním dal těmto vztahům nový smysl a naplnil všechny povinnosti obhájce – i člověka.

Tato práce nemá za cíl zpracovat případ Frankův či kohokoli jiného kromě Kamilla Reslera. Na něj se upírá celá pozornost, byť tím některé jiné části trpí. Práce má předvést, kam až může advokát zajít, co může zažít a jak se sám se sebou vyrovnává. Může sloužit jako příklad, hrdinský epos i námět k přemýšlení.

1. Před K. H. Frankem

Kamill Karel František Resler, původem z Pardubic prožil zajímavý život. Formován anarchistickým i dělnickým hnutím bojoval v první světové válce, aktivně se angažoval v prvorepublikové advokacii, působil v odboji a stavěl se veřejně na obranu židů za 2. republiky i protektorátu. Nejvýznamnější částí kariéry se pro něj však stala nedobrovolná obhajoba K. H. Franka – člověka, který nechal popravit jeho nejlepšího přítele. Jak se k případu dostal?

2. Obhajoba K. H. Franka

2. 1. Přidělení případu a spor s advokátní komorou

Počátek roku 1946 nebyl příznivý pro dobrovolné převzetí obhajoby. Některé deníky, předáci politických stran a i někteří advokáti v komorním výboru se snažili prosadit zásadu, že žádný český advokát nesmí dobrovolně obhajovat zrádce a smí je hájit jen jako obhájce z povinnosti. V některých českých městech (např. v Pardubicích), se na takovýchto zásadách advokáti usnesli.⁴ Ještě tvrdší přístup měla Moravská advokátní komora krátce po válce.⁵

15. března 1946 byl president České advokátní komory JUDr. Antonín Klouda urgován předsedou Mimořádného lidového soudu v Praze (dále jen Mimořádný lidový soud) JUDr. Vladimírem Kozákem, který měl soudit K. H. Franka, ohledně jmenování obhájce.⁶ Několik advokátů odmítlo převzít dobrovolně obhajobu K. H. Franka (např. JUDr. Antonín Švehla pro

⁴ A 8926/46 Advokátní komora, Archiv Hlavního Města Praha, Resler Kamil JUDr., Archivní soubor 1702, nezpracovaný, karton (dále jen „AHMP“) 12

⁵ BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora, 2009, 271 s. ISBN 9788070354278. str. 196

⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Ds I 16/46, str. 3

svoji nemoc). Advokát JUDr. Mellan řekl po svém navržení za obhájce, že jestliže ho Advokátní komora jmenuje, svlékne se do naha, hodí si přes ramena prostěradlo, vyjde na nábřeží a bude volat: „Já jsem Ježíš Kristus!“⁷ Proč byl tedy jmenován právě Resler? Napomohla tomu náhoda.

15. března přišel do kanceláře komory, aby odevzdal kárné spisy. Dal se do řeči s pány z předsednictva ohledně obtíží ustanovení Frankova obhájce. Řekl, že je zbytečné někoho žádat o dobrovolné převzetí, protože to „žádný Čech nemůže dobrovolně udělat a kdyby to někdo dobrovolně učinil, vystavil by se odůvodněnému odsudku veřejnosti, především tisku a úplně by se znemožnil.“⁸ Když pak přišel prezident Klouda, radil se i s Reslerem, koho ustanovit obhájcem. Resler trval na abecedním pořadí ustanovení obhájců ex offio, na což Klouda opáčil, že obhájce nesmí být obyčejný, nesmí jen sedět a přihlížet procesu a nakonec se snad připojit k názoru obžaloby. President se ho pak zeptal, zda by byl ochoten obhajobu převzít, na což mu odpověděl, že nemůže být ustanoven, jelikož je jako náměstek žalobce obhajob z povinnosti zproštěn. Mínil, že komora ani nemůže tak hrubě porušit řády. Klouda se jej pak dotázal, jak by se zachoval v případě, kdyby mu komora bez ohledu na pořadí obhajobu vnutila. Odvětil mu, že by to bylo „úmyslné porušení platných řádů, že by to pokládal za bezpráví, že by se tomu bránil všemi zákonnými prostředky a že by z toho vyvodil všechny důsledky“⁹. Na přímou otázku, zda a jak by Franka obhajoval, kdyby mu všechna obrana nebyla nic platná a kdyby ji musel převzít, sdělil, že je jako „každý obhájce vázán stavovskými povinnostmi a je povinnen provádět každou obhajobu poctivě a svědomitě, že to pokládá za závazné i pro sebe.“¹⁰ Tím pokládal věc pro sebe za vyřízenou a odešel. President Klouda ale ihned poté odjel na ministerstvo spravedlnosti, kde si vyžádal ministr spravedlnosti JUDr. Prokop Drtina zřízení obhájce mimo pořadí.¹¹

16. března byl jmenován obhájcem, přičemž 22. března mělo začít hlavní líčení. První dva dny se snažil odporovat všemi možnými prostředky¹² – poté poznal, že žádná obrana nemá

⁷ Zaniknutí K. H. Franka, AHMP 12, str. (dále jen „Zaniknutí“) 17

⁸ Podání Reslera doručené Advokátní Komoře (dále jen „AK“) 23. 8. 1946 AHMP 12

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

¹² Podal rozklad, dozorčí stížnost Ministerstvu spravedlnosti, stěžoval si Mimořádnému lidovému soudu, předkládá náhradního obhájce, snaží se upozornit na svůj chatrný zdravotní stav. 21. 3. předkládá poslední žádost o zproštění. Všechny žádosti byly zamítnuty.

cenu a pro několik měsíců se podvolil protiprávnímu jmenování, dle jeho názoru, aby obhajoba neutrpěla újmu.

Po 22. květnu 1946, kdy byl popraven K. H. Frank, se Resler vrací k řešení jmenování. Navrhuje opatření, která by zabránila dalším podobným jmenováním a která by změnila celý postup při přidělování advokáta ex offio. Jeho návrhy nebyly vzaty v potaz. Kárně radě advokátní komory si stěžuje na postup výboru advokátní komory při jmenování a svoji při dostane až před Nejvyšší soud, který jí projednal 25. 2. 1948¹³ a zamítl s odůvodněním mimořádnosti případu. Resler však nikdy nepovažoval věc za vyřízenou – zvláště pak líbivými slovy představitelů advokátní komory.¹⁴ Nikdy se nepřenesl přes skutečnost, že advokátní komora se po všem, co pro advokacii vykonal, jej protiprávně hodila přes palubu – několik dnů po jmenování rezignoval na všechny své funkce a dalších již nenabyl.

2. 2. Přelíčení, vedení obhajoby a odsouzení

Již 21. března předložil Resler první návrhy Mimořádnému lidovému soudu, zejména ty týkající se členství v Národním shromáždění ČSR, nepodléhání české jurisdikci, zaujatosti soudního sboru i odložení hlavního líčení pro nedostatek času přípravy obhajoby. Resler sám napsal Frankovo přání, že „obžalovaný odpírá souhlas, aby jej hájil obhájce, kterého mu soud zřídil i každého jiného obhájce československého občanství nebo české národnosti.“¹⁵ Byl ale Reslerovým návrhem velmi uspokojen. Den poté jej označil za vynikající.¹⁶

22. března začalo hlavní líčení, které se oproti prvotním dohadům o dvou či třech týdnech vleklo každodenně, kromě neděle, až do 27. dubna. Resler si nestihl nastudovat za tři dny celý spis včetně posudků, takže mnohé věci viděl poprvé až při líčení. Pro Reslera „velikou obtíží byl i nezvyklý ruch a neklid v soudní síni. Když jsme s K. H. Frankem vstupovali do síně, počaly nám svítit do očí tři, čtyři světlomety, počaly vrčet filmovací přístroje, obskakovali nás fotografové, sedali, klekali, nakrucovali se, mířili na nás svými přístroji a po celé minuty zněl cvakot jejich spouští. Neustálý neklid zvyšovali i čtyři překladatelé a novináři, kteří stále přicházeli se svými dotazy. Na jednu věc se jich postupně přišlo ptát až osm.“¹⁷

¹³ Nejvyšší soud, sp. zn. Ds. I 16/46

¹⁴ podání Reslera AK s č.j. 113/46, III., AHMP 16

¹⁵ AHMP 12

¹⁶ Zaniknutí 22

¹⁷ Zaniknutí 20

Protože Frank trpěl depresemi (trápila ho představa, že jej proklínají miliony sudetských Němců a mučily ho myšlenky na rodinu), k obhájcovým úkolům přistoupil i úkol udržovat Franka v takovém duševním rozpoložení, aby snesl námahu řízení a aby neztratil schopnost se hájit, jak to ostatně potřeboval i soud a jak to bylo ve veřejném zájmu.¹⁸ Druhý den přelíčení byl Frank velmi vyčerpaný, protože nemohl spát. Reslera stálo mnoho úsilí, než mu vnukl opět trochu sebevědomí, bojovnosti a vůle se bránit.¹⁹

Během jednání navrhl, v rozporu s Frankovým přáním a bez jeho vědomí, aby byl posouzen Frankův duchovní stav. Žádost o posudek podložil různými vývody, zejména pak tím, že: „Schází mu schopnost posuzovat správnost, zákonnost, lidskost vlastního jednání a jednání jeho nadřízených a vůbec příslušníku jeho vlastního národa.“²⁰

Během přelíčení Resler zastával svoji funkce obhájce obdivuhodně – bil se za něj jako lev, byť sám přiznává, že ne vždy bylo jednoduché vymyslet argumenty. Vůči znalcům zastával důrazné stanoviska – žádal o jejich výměnu, o prohloubení znaleckých posudků či jim kladl velké množství doplňujících otázek – takřka žádné však nebyly soudem připuštěny. Činil mnohé návrhy jak na výslechy svědků, tak na nepřipuštění – např. Dalagueho z důvodu psychické nemoci. Kromě materiálních námitek činil i formalistické.²¹ Resler se nebál nabízet svému protihráči těžkou municí, pokud věděl, že je v právu. Navrhl tak, aby rozhlas vyzval svědky údajného bití staré ženy Frankem 17. 11. 1939, aby se dostavili k soudu – věděl, že Frank v tu chvíli byl s Háchou a nemohl proto nikoho mlátit. Jinak než jako součást svého úkolu obhájce nemohl Resler vnímat skutečnost, že se snažil svědky přimět říct, že příkazy pocházely z vyšších míst než od Franka.²²

Ve své závěrečné řeči²³ se vyjadřoval obecně i k jednotlivým otázkám. Zastavil se i nad podjatostí celého národa, kdy i všichni znalci – s výjimkou dvou univerzitních profesorů – vystupovali zaujatě. Apeloval na soud, kdy „jednou po staletích budou synové našich synů a synové všech národů světa usuzovati o nás z rozsudku nad K. H. Frankem. Je tedy třeba, aby každý výrok tohoto rozsudku, by každé slovo jeho důvodů znělo ryzím zvukem a bylo

¹⁸ Zaniknutí 22

¹⁹ Zaniknutí 23

²⁰ Návrh na znalecký posudek „Duševní stav“, AHMP 12

²¹ Např. o opakování části líčení neřízeného předsedou

²² Záznam z hlavního přelíčení, Ls I 1537/46, str. 436, AHMP 1

²³ Český národ soudí K. H. Franka, uspořádal Dr. Karel Zajíček, Praha 1947, vydání první, vydalo Ministerstvo informací, str. 147-164, jednotlivě v tomto oddílu necitováno kromě citací

dokladem české poctivosti a spravedlnosti.“²⁴ Svůj návrh obhajoby začíná slovy, která byla charakteristická pro pojetí celé obhajoby: „Poslušen zákonů své země a zákonů svého stavu činím návrh“.²⁵ Obhájce žádá, aby soud zprostil obžalovaného z většiny obvinění a aby byl zproštěn ze zbytku pro nepřičetnost. Svou řeč skončil obhájce návrhem soudu: „Rač učiniti opatření, aby příslušné soudní úřady umístily obžalovaného trvale v uzavřeném ústavě pro choroby myslí.“²⁶

Když Resler skončil svoji řeč, napsal na velkou ceduli: „Páni novináři! Řeč není a budete-li se ptát každý oddělené, nebude vůbec! Zástupce chudých a obhájce K.H. Franka. Pankrác ,26.IV.1946, Dotazy po 13h.“ Na rub této cedule se mu pak novináři podepsali či připsali své vzkazy – od vtipných po lehce urážlivé²⁷

K. H. Frank byl odsouzen k trestu smrti, pozbytí navždy občanské cti a propadnutí celého jmění ve prospěch státu. Obžalovaný byl povinen nahradit náklady trestního řízení, které nikdy neuhradil.

2. 3. Vztah a jednání s K. H. Frankem

2. 3. 1 V průběhu procesu

Vztah Reslera a Franka byl komplikovaný – samotné jednání Reslera se někdy rozchází s jeho líčením. Je tedy důležitější podívat se na Reslerovo jednání, než jen na jeho tvrzení o sobě.

Jaké bylo první setkání Reslera s Frankem? Resler jej popisuje následovně: „tak jsem stál tváří v tvář muži, jehož každý z nás právem nenáviděl. Oslovil jsem ho česky a v jeho tváři objevil se výraz zděšení. Nezachoval ani společenský způsob a přerušil mne dotazem, umím-li německy. Přisvědčil jsem, načež se na jeho tváři projevilo uspokojení. Nepodal jsem mu ruku, usedl jsem a počal jsem s ním jednat o jeho věci.“²⁸ Frank se však poměrně snadno přenesl přes skutečnost, že mu Resler z počátku nikdy nepodal ruku.

Některé okamžiky byly pro Reslera zvláště těžké – kruté pro něj bylo, když za krásných jarních večerů musel s Frankem trávit hodiny v nevlídné, sychravé a zatuchlé kobce.²⁹

²⁴ ibid, str. 164

²⁵ ibid

²⁶ ibid

²⁷ AHMP 12(3)

²⁸ Zaniknutí 18

²⁹ Zaniknutí 19

K určitým povinnostem byl přiměn úřady. Z nejasné příčiny předseda JUDr. Kozák řekl Frankovi, že cigarety mu bude dávat obhájce. Resler mu dodával i americké od přítele.³⁰ Stejně tak během procesu v půli dubna Frankovi vypadla vložka ze zubu – obhájce tak musel shánět zubaře. Jako svojí povinností viděl i ochraňování zájmů svého mandanta za všech okolností.³¹

V osobním styku byl Frank nejdříve obezřetný, ale později se k němu choval s rostoucí důvěrou, jelikož poznal, že jako obhájce dělá svoji práci. Společensky si Resler zachovával odstup, nikdy Frankovi při odchodu ani příchodu nepodal ruku, jak líčí ve vzpomínkách na návštěvu presidenta Beneše.³² Na Velikonoce si vymohl od soudu, aby mu mohl dodat červené vajíčko. Když jej uviděl, projevil velkou radost a dojetí, ve kterém mu podal ruku. „Abych nezmařil to, co jsem měl na mysli, musel jsem mu podat ruku ... Měl velkou radost, když zjistil, že si může nechat vajíčko ve vězení a že si s ním může dělat, co chce.“ ... „Já jsem se na něj díval na něco jinak než Vy, já jsem v něm viděl rebela. Jako obhájce musil jsem k němu najít lidský poměr, protože jsem s ním musil žít a pracovat“³³.

Po skončení líčení Resler požádal Ředitelství pankrácké věznice, aby Frank u sebe mohl mít snubní prsten a hodinky. Ředitelství mu tuto žádost nepochopitelně zamítlo z formálních důvodů. Požádal tak krajský soud trestní, který po poradě s předsedou Mimořádného lidového soudu povolil, aby byl Frankovi vydán snubní prsten. Frank mu byl za to vděčný. Resler však toto učinil s jasným důvodem – po skončení líčení byl Frank rozvrácený, vzrušený, útočný a pozbyval ovládnutí, což Reslera vyčerpávalo. „Bylo třeba vyvolat nějaký otřes, abych u něho docílil snesitelné nálady a pro svou další práci prostředí, které by mne tolik nespotrebovalo.“³⁴ Podařilo se.

18. května Resler na Frankovu žádost požádal Mezinárodní červený kříž v Ženevě, aby zakročil u vlády SSSR, ohledně Frankovy manželky. Frank se o ženu velmi bál, v červnu roku 1945 z amerického zajetí to vyjádřil v dopise tak, že jej hrozivě a drásavě tíží jeho odpovědnost.³⁵ V jednom z posledních dopisů rodině vyznával, že během procesu nevýslovně

³⁰ Dopis Paulu Edwardsovi z 9. října 1946, AHMP 12

³¹ Ochraňoval ho např. proti filmařům, kteří po něm chtěli vyslovení jisté věty během soudu. Svoji žádost Frankovi přednesl, on ji však zdvořile odmítl – jako vždy. AHMP 4

³² AHMP 4

³³ AHMP 4

³⁴ Zaniknutí 24

³⁵ AHMP 12

trpěl a že to byl jen proces pro podívanou, divadlo. Jelikož všechn jeho majetek byl zabaven, zanechává svým dětem a manželce pouze vzpomínku na svůj „bohatý, často plný nouze, život bojovníka, který rozněcován láskyplným a vroucím srdcem, byl prožíván pro můj německý národ“, což sepsal mezi skončením líčení a vnesením rozsudku.³⁶ Ve stejném dopise píše, jak těžké pro něj bylo, že mu za deset měsíců samovazby ani jediný člověk nepodal ruku. Je vidět, jak důležité pro Franka proto bylo, když mu Resler na Velikonoce ruku podal. Frank svým dětem a manželce píše, že „jsme povinni díkem [Reslerovi] za mnoho laskavostí, které mně prokázal“ a doporučuje jim, ať si od něj nechají vylíčit podrobnosti procesu.³⁷

Ještě 20. května Frank věřil, že dožije v československém vězení a ptal se Reslera na podmínky vězňů. „Já jsem toho dne měl již v náprsní tobolce vstupní lístek na jeho popravu. Nepřispělo to živosti ani opravdovosti naší rozmluvy.“³⁸ Když byl 21. května vyhlášen rozsudek, Frank již podle spravedlnosti patřil smrti. Večer mu tak Resler při odchodu po prvé z vlastního podnětu podal ruku.³⁹

Během procesu, zvláště pak ke konci, vyřizoval různé žádosti na dotazy směřující k Frankovi ohledně lidí, o kterých mohl mít Frank ponětí, byť neměli valnou naději. Odpovídal a dával rady co dělat dál, i pokud Frank nic nevěděl. Některé Frankovy výpovědi, ale později v některých procesech pomohli a sám Reslera žádal jeho přítel JUDr. Mellan, aby šel z tohoto důvodu svědčit k jeho jednomu případu.⁴⁰

2. 3. 2. Tři hodiny před popravou

Jak se má chovat člověk k odsouzenému ke smrti? Kamill Resler zachoval po sobě detailní líčení onoho dne⁴¹, stejně tak to zaznamenal jeho asistent⁴², který byl celou dobu s ním v cele. Dále to ještě jednou vylíčil v přednášce *Zaniknutí K. H. Franka*⁴³. Můžeme si tak udělat obrázek o jeho chování.

³⁶ AHMP 12

³⁷ AHMP 12

³⁸ Zaniknutí 24

³⁹ Zaniknutí 30

⁴⁰ AHMP 11

⁴¹ dále jen „Reslerovy zápisky“, AHMP 12

⁴² dále jen „Kroupa“, AHMP 15

⁴³ Zaniknutí K. H. Franka, AHMP 12, str. (dále jen „Zaniknutí“)

Po vyhlášení rozsudku smrti byl Frank odveden k fotografovi. Resler se za ním vydal do jeho cely. Roli ochránce, kterou musel sehrát po příští tři hodiny, sehrál již předtím, než do cely dorazil. Byl osloven několika ženami, které ho žádaly, aby vyzvěděl od Franka podrobnosti o jednom případě. Slíbil jim, že jejich žádost Frankovi předloží, ale že jej nechce rušit v posledních hodinách života. Frank byl odveden do cely A I 52, ve které čekali na popravu Češi za války – hned naproti pankrácké sekyrárně. Nevěděl jak začít komunikaci – nabídl Frankovi i dozorcům cigarety a zapálili si. „Uvažoval jsem, jak usnadnit jemu i sobě dobu tísnivého čekání tří posledních hodin jeho života.“⁴⁴ Jediné vyrušení šlo očekávat ze strany vyřízení milosti – Resler neměl ale nejmenší naději, že by byla udělena, očekával ale jistě, že zamítavé rozhodnutí bude doručeno. Věděl, že musí k něčemu přikročit – pro Frankovu i pro své duševní zdraví. Opatrně tedy zmínil žádost oněch žen. Frank se tohoto tématu s radostí chopil, jelikož mu to umožnilo přijít na jiné myšlenky. Sepsal několik řádek jako vyjádření pro soud.

Důležitou součástí posledních hodin je jídlo. Resler se snažil i překladem ulehčit Frankovi – např. otázku, zda má nějaké poslední přání, přeložil tak, zda má chuť na něco k jídlu či k pití. Zprvu si nic nepřál, až na naléhání Reslera se zakousl do obhájceva chleba s máslem a salámem. Nejdřív se ale ujistil, že se při popravě jídlo nezvrátí. Nakonec si ještě na Reslerovo pobízení dal vajíčka se salámem – bez sardinek – a navrhl si objednat koňak. Resler z vlastního popudu poslal i pro sardinky. Okolo cely po chodbě chodí vězeňkyně-chodbačky, cela je v ženské části věznice. Každý se podíval zvědavě do cely, když jde kolem.⁴⁵

Na kus papíru Frank napsal pár posledních přání, Resler ho přiměl k sepsání právoplatné závěti. Situace z filmu *Ex offo*⁴⁶, který věnuje velkou část posledním hodinám Franka s Reslerem, odpovídá poslednímu líčení Reslera. V závěti pamatoval na své děti a manželku, kterým odkázal v mnohém své myšlenky, a skončil s myšlenkami na Německo. Některé své formulace předčítá Reslerovi, který je komentuje.⁴⁷ Po chvíli, kdy se mu zadrhlo několikrát jeho pero, půjčuje mu Reslerův asistent své pero – Kroupa si ho schoval na památku. Protože

⁴⁴ Reslerovy zápisky, str. 3

⁴⁵ Kroupa str. 5

⁴⁶ *Ex offo*, [film]. Režie Jaromír Polišánský. Česko, Česká televize, 1997.

⁴⁷ Kroupa str. 8

v cele je místo na sezení tak akorát pro Franka a Reslera, Kroupa seděl na přiklopeném klosetu.⁴⁸

Zatímco Frank psal závěť, přišel Mons. Tylínek, se kterým se Resler seznámil již před smrtí býv. gen. Otty Bláhy. I v přístupu ke knězi se projevila Frankova nechuť kohokoli urazit. Byť s ním nechtěl mluvit, chtěl mu poděkovat za to, že se zastavil a po krátké rozmluvě se s ním rozloučil. Svá slova zakončil frází: „jsem věřící v “ boha ... Chci zemřít v duchu německého mýtu“.⁴⁹

Po návštěvě kněze Frank dopisoval závěť. Najednou se zarazil a ptal se: „Doufám, že působí – ta věc ... to věšení ... aby z toho nebyla muka...“ Resler přikývl na souhlas, obezname, přesvědčivě. „Někdy je i otrlému obhájci poněkud společensky nesnadná taková maličkost, jako přikývnout.“⁵⁰ Nakonec v závěti chtěl pamatovat i na svého obhájce. Ten souhlasil, jelikož jej nechtěl urazit. Nechtěl přijmout cokoli hmotné ceny – požádal ho o knoflík stejnokroje. Nakonec mu Frank odkázal osobní edici básní, byť Resler věděl, že knihu nejspíš nikdy nedostane – Frankova vila již několikrát změnila majitele. Frank se zajímal o to, co se stane s jeho mrtvolou – Resler mu bez obalu sdělil, že poputuje do Anatomického ústavu a poté na ďábelský hřbitov. Když viděl, jak Franka rozptýlilo psaní závěti, navrhl mu její opsání. Když nechtěl a ptal se proč, vymyslel zdůvodnění, že by chtěl jeden opis předat rodině. Když Frank psal, zapomněl na své okolí a na skutečnost, že dožívá poslední hodiny svého života.

Na závěr poslední vůle chtěl připojit politickou závěť. Nevěděl však, zda se to má – obrátil se proto na svého obhájce, který mu potvrdil, že může. „Německo musí žít, i když my musíme zemřít! Ať žije německý národ! Ať žije německý duch!“⁵¹ Pro Reslera byl tento výrok velmi důležitý – po dvou měsících vzájemných debat věděl, že to je „projev úplného odklonu Frankova od nacismu, ba přímo slavnostní zřeknutí se nacismu a jeho politického programu. Jen Německo, tedy jen německý – nikoli nacistický – duch. Frank si tu přál to, co Německu nikdo, ani velmoci, které je nyní spravují, neupírá.“⁵²

⁴⁸ Kroupa str. 10

⁴⁹ Reslerovy zápisky str. 12

⁵⁰ Reslerovy zápisky str. 13

⁵¹ Reslerovy zápisky str. 18

⁵² Reslerovy zápisky str. 18

Když Frank chtěl darovat svůj kalendář praporčíkovi Jankovskému, kterému jej slíbil, Resler jej přiměl, aby jej opsal a originál schoval pro rodinu. Frank počal pečlivě rýsovat podle pravítka jednotlivé linky. Resler ocenil, že v posledních minutách svého života dokáže takto svědomitě pracovat.

Resler na chvíli odskočil k předsedovi Kozákovi poptat se, zda již dorazilo vyřízení milosti. Protože nepřišlo, hovor se stočil opět k tomuto tématu. Resler Frankovi navrhl, že má připravenou žádost o změnu oběšení v zastřelení a že jí může v pěti minutách poslat. Frank řekl, že na to myslel, ale že závěrečný obřad má být vykonán podle československé zvyklosti. Pak mu Resler navrhl, zda by nechtěl napsat poslední dopis manželce – stejný, jako dopisy, které často předával za války rodinám pozůstalým. Opět se zaskočil zeptat se, ale protože nikoho nezastihl, šel se podívat na šibenici, která byla ve stádiu posledních příprav.

Když se vrátil, ptal se Frank na úděl zlata a platiny, které má ve svých ústech. „Jsem hrozný člověk—“, odvětil Resler. „Jak to?“ „—myslel jsem i na to.“⁵³ Frank se tomuto zasmál a jeho smích zněl přirozeně veselým odstínem. Poté bylo přineseno poslední jídlo. „Ta chvíle syčení hodinu před smrtí vyvolávala u přítomných pochmurný dojem.“⁵⁴ Při tom Frank Reslerovi říká, že měl ve svém životě veřejnosti až po krk, což demonstroval posunkem – skutečnost, že jej budou za krk věšet před veřejností mu v tu chvíli možná ani nepřišlo na mysl.⁵⁵ Po chvilce z chodby začali filmaři natáčet a když se Frank s Reslerem ohrazovali, filmaři tvrdili, že mají povolení k filmování. Když Resler zjistil, že mají povolení pouze k filmování výkonu trestu, vykázal je a zavřel dveře kobky. Po chvilce znovu vpadli do kobky, v tu chvíli sám Frank vstal a šel zavřít dveře.

Několik minut před odvedením na popravu Frank ve své nejtěžší chvíli vytáhl kožené pouzdro s rodinnými podobiznami a v nejvyšším vzrušení se strhaným výrazem v obličeji je podal Reslerovi. Ten si při pohybu vzpomněl na Máchovské „vsáhl v ňadra svá“. „Teď se K. H. Frank loučil s tím, co mu bylo nejdražší, tím se také počal loučit se životem. Nepřijal jsem pouzdro hned. Odložil jsem pero, povstal jsem, maličko jsem se K. H. Frankovi uklonil, pak jsem vzal oběma rukama pouzdro z jeho ruky a podržel jsem je chvíli před sebou, abych mu tímto obřadným převzetím beze slov naznačil, že slavnostně přejímám jeho nejdražší

⁵³ Reslerovy zápisky str. 26

⁵⁴ Reslerovy zápisky str. 27

⁵⁵ Kroupa str. 13

památku, že ji budu střežit pro jeho rodinu a že tak splním jeho poslední přání, které vůči mně má.“⁵⁶

Po chvíli v našťvaném rozrušení Frank hodil na stůl snubní prsten, dal si hlt brandy (byť si přál koňak) a poslední cigaretu. Zeptal se, zda bude spoután – prý bude, není výjimek. Přesto Resler říká, že se pokusí zařídit, aby nebyl. Vyšel ven, odchytil jednoho ze soudců a poprosil ho o tlumočení posledního přání předsedovi soudu. Rychle se vrátil do kobky, aby se s Frankem rozloučil: „Pane Franku, přišla chvíle našeho rozloučení. Musím Vás opustit. Nezbývá nic jiného, musíte zemřít. Zemřete jako muž! – Pane doktore, velmi Vám děkuji, děkuji“ odvětil Frank vřelým hlasem a podal mu ruku, kterou Resler stiskl se slovy „Byla to moje povinnost!“⁵⁷ a rychle odešel. Za sebou zaslechl jen dotaz, zda musí být spoután. Když na chodbě uslyšel, že předseda vyhověl poslednímu přání, byť kat byl silně proti, vrátil se do kobky a tlumočil to Frankovi. Sám Resler byl rád, že předseda takto rozhodl – „daleký úřednické úzkostlivosti a snadnosti, s jakou na sebe vzal velkou odpovědnost i z pevnosti, s jakou své rozhodnutí hájil.“⁵⁸ Teprve později se dozvěděl, že předseda toto své rozhodnutí musel hájit před katem i před zástupcem ministerstva spravedlnosti. Frank na jeho sdělení vděčně reagoval: „Přece jste toho docílil. Děkuji, velmi Vám děkuji. Těší mne to. Jsem Vám velmi vděčen.“ Po celou dobu, kdy mluvil, tiskl Reslerovu ruku. Resler se z cely vzdálil a tím pro něj skončil úkol obhájce. Zařadil se do průvodu a vyšel na prostranství pankrácké věznice. Zde musel ještě přetrpět pětadvacet minut předčítání rozsudku, který byl zakončen vyřčením zprávy, že na žádost o milost nebylo reagováno. Odkladný účinek žádost neměla a rozsudek proto musel být vykonán.

V 13:35 nastala smrt Karla Hermana Franka. Úkol obhájce ale tímto neskončil. Stanovil si povinnost, že zaopatří Frankovy protézy. Čekal tak povinnou hodinu, kterou Frank vysel na šibenici, pozoroval novináře E. E. Kische, který počítal, kolikrát odpadla slina z mrtvolných rtů, a několika žadatelům se podepsal na vstupenky. Po sejmutí mrtvoly odešel za Frankovým tělem do márnice, ve které leželo společně s dvěma popravenými udavačkami. Frankovi byla vyjmuta protéza a umělé oko, které zabalili do ponožky, a Resler mohl jít do budovy věznice. Zde sepsal zápis věcí K. H. Franka a tím pro něj všechny povinnosti obhájce skončily. Zatímco Reslerův asistent Kroupa zakončil svůj popis slovy „Causa Frank finita.“⁵⁹, Resler

⁵⁶ Reslerovy zápisky str. 31

⁵⁷ Reslerovy zápisky str. 33

⁵⁸ Reslerovy poznámky str. 33

⁵⁹ Kroupa str. 21

své padesátistránkové líčení zakončuje větou směřující do budoucna – ví, že všemu není konce. „V sousední kobce A I 19 čekal dál na svůj soud bývalý zastupující Reichsprotektor Kurt Daluge.“⁶⁰

2. 3. 3. Žádost o milost

Celé znění telegramu adresovanému prezidentu republiky po vynesení rozsudku zní: „Prosím o změnu rozsudku smrti nad Frankem milostí v doživotní žalář důvody písemně především činy davového šílenství šestičlenná nezaopatřená rodina obhájce Resler“⁶¹. Odpověď kanceláře prezidenta republiky přišla až 30. prosince 1946 se suchým oznámením, že ministr spravedlnosti nepodal kladný návrh na udělení milosti a proto tato věc byla pro Kancelář prezidenta republiky vyřízena. Kancelář se tímto zabývala, jelikož 7. prosince Resler urgoval Kancelář, že jeho žádost nebyla vyřízena. O tom, co ho vedlo vrátit se po víc jak půl roce k tomuto případu vrátit, lze pouze spekulovat.⁶²

Žádost Resler sepsal ještě před vyhlášením rozsudku v očekávání trestu smrti. Důvodů našel mnoho – od pozitivních činů K. H. Franka po jeho rodinu.⁶³ Resler sám však nevěřil, že milosti může být vyhověno. Kdyby jí mělo být vyhověno, musela by vláda i prezident republiky odstoupit.⁶⁴

2. 3. 4. Pozůstalost po Frankovi

Resler sepsal všechny Frankovy věci, krátce po pitvě obdržel skleněné oko a zlaté zuby Franka a společně se závětí je odevzdal Mimořádnému lidovému soudu. Jednu ale neodevzdal.

Během posledních hodin od Franka vzal pouzdro s čtyřmi fotkami druhé manželky a tří dětí z druhého manželství. Viděl, jak důležité je pro Franka, aby se tato jeho poslední vzpomínka na rodinu neztratila. Proto nevedl pouzdro jako jedinou věc do seznamu a neodevzdal ho tak Mimořádnému lidovému soudu. Toto pouzdro se dochovalo a nachází se v Archivu hlavního města Praha, v kartónu č. 11. Za fotkou Karoly Frankové, jeho druhé ženy, je schován pramen jejich vlasů a věnování jí, za fotkami dětí jsou Frankovy vlastnoruční poznámky k významným

⁶⁰ Reslerovy zápisky str. 49

⁶¹ AHMP 12

⁶² AHMP 12

⁶³ Obhájcův návrh, AHMP 3

⁶⁴ Zaniknutí 28

dnům stráveným ve vězení. Otřesná je poslední poznámka je z 21. května 1946, která je složena z jednoho slova a znaku: „Todesstrafe! ö!“.⁶⁵

V závěti Frank Reslerovi odkázal knihu „Lidé a bozi“ od E.G.Kolbenheyera, jako památku na sebe. Resler ho nemohl stroze odepřít, protože by to Frank psychicky neunesl. Odmítl pod různými záminkami hodinky a podobné věci majetkové hodnoty, ale symbolickou knihu „vydání pro přátele“ odmítnout nemohl. Samozřejmě tuto knihu nedostal.

2. 4. Vyúčtování procesu

Obhajoba Franka byla pro Reslera náročná – z hlediska časového i ekonomického. Protože se mu nedostávalo vlastních prostředků, bylo mu povoleno vybrat si opakovaně větší částky z vázaného účtu u Národní banky Československé. Od 9:00 do 19:15 je u soudu nebo s Frankem, od 20:00 do 22:30 se pokouší udržet v chodu nejnужnější věci své kanceláře. Byť MLS počítal s dobou trvání přelíčení okolo dvou týdnů, protáhlo se na nakonec na dva měsíce. V jednom dopise píše, že již po třech týdnech procesu zcela ztratil přehled o stavu své kanceláře a nemůže dohlédnout hospodářských důsledků obhajoby pro svoji kancelář. Ty vyčíslil až později. V pozdějším podání i dopise píše, že během obhajoby přišel o 70 000 Kčs a těsně po procesu byla kvůli jeho dluhům navržena exekuce i na jeho majetek. Víceru klientů mu také vypovědělo plnou moc a pověřili jiné právní zástupce, jelikož na ně neměl čas, někteří z důvodu, že obhajoval Franka.⁶⁶ Náklady obhajoby ex offo (za svoji práci odměnu jako advokát ex offo nedostal) vyčíslil na 15 771,6 Kčs. Na třinácti stránkách vypsals každý drobný náklad, od podání telegramu za 2,5 Kčs, po nejnákladnější, kterými byli pomocní pracovníci.⁶⁷ Podle tehdejší sazby by náležela Reslerovi nejméně 500 000 Kčs.⁶⁸ Byť toto je pouze ilustrativní částka, uvádí, že za dobu trvání procesu by samozřejmě tuto částku nevydělal, vydělal by ale několik desetitisíc. Ani obhajobou Richarda Bienerta, protektorátního ministra vnitra, která následovala ihned po skončení hlavního líčení s Frankem, si nijak nepřilepšil – Bienert žádný majetek neměl.⁶⁹

⁶⁵ AHMP 11

⁶⁶ op. cit. 5, str. 196

⁶⁷ Těm platil 15 Kčs/hodinu. AHMP 11

⁶⁸ Reslerovo vlastnoruční vyčíslení vycházející z vládního nařízení 95/1923 Sb. z. a n. v kombinaci s vyhláškou Nejvyššího cenového úřadu 29/1945 z 30. 12. 1945, zveřejněnou v Úředním listě z roku 1946, podrobněji KOBER, Jan. *Advokacie v českých zemích v letech 1848 – 1994*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 1994. str. 125

⁶⁹ Podání Reslera doručené AK 23. 8. 1946, AHMP 12

Jelikož neměl koncipienta, v jeho ostatních záležitostech mu vypomáhali jeho kolegové. Na úplně první líčení si vypůjčil z gymnázia svého syna Kamila Reslera mladšího, protože nikoho jiného neměl při ruce. Během procesu u něj sloužilo několik studentů práv jako „právníčkové“, dle jeho názvosloví. Při přelíčení běžně míval u sebe jednoho až dva pomocníky. Že pro něj nebyli pouze pracovní silou, svědčí i fakt, že některým daroval výtisk jím sestavené knihy *K počtě zbraň praporu!*⁷⁰. Nejdůležitější pro proces byl JUC. Drahoslav Kroupa, který zaznamenal poslední tři hodiny Frankova života, u kterých byl společně s Reslerem přítomni. S Reslerem zůstali přátelé až do Reslerovi smrti – jsou spolu nakonec i spřízněni, jelikož si Drahoslav Kroupa vzal Reslerovu neteř. Na poslední okamžiky s Frankem vzpomínal Kroupa i po desítkách let jako na jednu z nejzajímavějších příhod právnícké kariéry.

2. 5. Ohlasy v tisku

Resler sám se v pozdější době vyjadřoval k otázce procesů před Národním soudem.⁷¹ Četl mnohé tiskoviny a schovával si noviny ze zajímavých období (před a po válce) i ze svých procesů. Jeho oblíbě se zejména těšily satirické časopisy, zejména *Dikobraz*. Z něj si vypsál několik anekdot vztahujících se k Frankovi, např.: „Soudce: Obžalovaný, K.H.Franku, přeci jste na vlastní oči musel vidět, v těch koncentrákách? K. H. Frank: Jawohl, ale já jsem vždycky jedno oko zamhouřil a na to skleněné jsem nemohl nic vidět.“⁷² Dopisoval si s redakcí a některé originální kresby sám zakoupil.

Resler si neschraňoval ale jen noviny a anekdoty, ale také fotografie. Mnohé dochované fotografie z procesu jsou dochované unikátně jen v jeho pozůstalosti. Resler si objednal u fotografa deníku *Práce* Jana Kaplického veškeré dostupné fotky z procesu, kterých bylo několik set. Získal od něj i snímky Frankovy druhé ženy, jak na Pankráci klepe koberce.

Literární vzpomínkou na proces bylo i ex libris od přátel výtvarníků, na kterém byl paragraf ztvárněn ve tvaru připomínající hákový kříž.

⁷⁰ RESLER Kamill (ed.) *K počtě zbraň praporu! 21. květen, 21., 23. a 30. září 1938: Berchtesgaden, Godesberg, Mnichov v tvorbě českých básníků*, výbor z básní o osudu Československa v roce 1938, Praha: V. Petr, 1945, 397 str.

⁷¹ RESLER, Kamill. *Obnova lidového soudnictví v Českých zemích, Usnášení mimořádných lidových soudů v Českých zemích, Právní praxe*, 1948, roč. XII, str. 55-66, 144-149

⁷² *Dikobraz*, ročník II, číslo 18, 30. dubna 1946

2. 6. Návštěva E. Beneše⁷³

Na jaře roku 1947 Kancelář presidenta zaslala pozvánku Reslerovi, avšak na jméno Kamil Rösler. Bohužel takovýto advokát skutečně v Praze působil a to na Zbraslavi. Byl však zvyklý na to, že mu přeposílá i jiné dokumenty, např. od Mimořádného lidového soudu, tak mu přeposlal i tuto pozvánku.

28. března 1947 se Kamill Resler dostavil v 11:30 na hrad. Beneše choval ve veliké úctě.⁷⁴ Bavili se společně o sobě, o Frankově obhajobě a o Frankově jednání i názorech. Presidentovi vysvětloval, že se s Frankem předtím nesetkal a ze způsobu ustanovení i vedení obhajoby je zřejmé, že nepřekročil svoji roli „zástupce chudých a obhájce z povinnosti“. Na otázku, zda Frank myslel své názory posledních měsíc skutečně vážně, Resler odpověděl, že to psal v době, kdy z něj zbyl jen „nahý člověk, mučený představou, že ho miliony sudetských Němců proklínají, starosti o rodinu, drásavou vzpomínku na rozklad německého vojska, které viděl na cestě z Prahy do Plzně. Měl jen jedinou touhu, aby mohl žít klidně se svojí rodinou“. O té ovšem neměl žádné informace od konce války. Svých činů litoval, vyhlazení Lidic zpětně považoval za zločinné. Nařídil např. zatčení 150 lidí, ale pak se ani nechtěl starat o to, jak s nimi gestapo zacházelo. Následně odpovědnost shazoval na gestapo. „To byl náš stálý spor, kam až jde poslušnost a kde končí, protože svědomí a lidskost zakazují překročit určité meze, aby se výkon rozkazu nestal zločinem.“ Kamill Resler Frankovi ukázal na svém příkladu, jak se měl zachovat. Když přišel do Albánie během 1. světové války, zjistil, že jeho pluk vykonává popravy albánských povstalců. Uvažoval, že kdyby dostal rozkaz vykonat popravu, tak by prosil velitele praporu, aby ho zprostil této povinnosti. Kdyby odmítl, tak by znovu prosil. Pokud by i poté odmítl, tak by mu odevzdal svoji zbraň a požádal by, aby ho zatknul, že odpírá na válečném poli poslušnost – před svým svědomím však nesmí porušit závazek osobní cti a lidskosti.

Mluvili spolu o Frankově vzdělání, o jeho postoji k českému národu. Frank nebyl nikdy ve vazbě bit, ale otřesně na něj zapůsobila příhoda, kdy mu dva čeští spoluvězni chtěli ukázat, co znamenají české Vánoce, svátky klidu a míru. Prostrčili mu do kobky krabičku pečiva. Tehdy našli dozorcí Franka sedícího u stolu, zhroceného v pláči nad tímto vánočním dárkem. Frank se cítil v cele osamělý, protože ho nikdo nenavštěvoval.⁷⁵ V Reslerově pozůstalosti zůstaly i dva dopisy Frankovi. Jeden z nich, od J. Vaněka ze Sobotky obsahoval německý časopis

⁷³ Reslerův rukopisný záznam návštěvy, AHMP 4

⁷⁴ Presidentovi předtím Resler předal tajný dokument, který dostal od K. H. Franka.

⁷⁵ Zaniknutí str. 16

Wegweiser a přání, aby si Frank našel čas pro Pána Ježíše Krista a nepohrdnul Jeho láskou. Tento čin, který i nepříteli přál Boží přítomnost, byl pak v protikladu, kdy anonymní politický vězeň přál Frankovy příjemné velikonoční svátky. Na obrázku pohlednice byla louka a na ní namalovaná šibenice. Tu sice zaškrtal JUDr. Kozák, ale lze ji jasně rozpoznat.⁷⁶

Frank byl přesvědčen, že ho soud neodsoudí k smrti, ale trápily ho nejistoty. Ptal se, zda některé Reslerovi návrhy nejsou jen průtahy. Z toho usuzoval, že dostane provaz. Resler Benešovi citoval i některé Frankovi názory i jeho obdivný vztah vůči Beneši.

2. 7. Vzpomínání na K. H. Franka – *Zaniknutí K. H. Franka*

Po konci hlavního líčení s Frankem v sobotu 27. dubna 1946 si Resler neužil klidu, jelikož hned v pondělí od devíti začalo hlavní líčení procesu s protektorátní vládou, ve kterém obhajoval protektorátního ministra vnitra Rudolfa Bienerta. Strávil tak bez přestávky tři a půl měsíce v pankrácké jednací síni. Po dlouhém vypětí si chtěl odpočinout v kraji svého dětství. Poslední den (12. července) přednesl na žádost vzdáleného příbuzného v sokolovně v Nasavrkách několik slov o procesu s Frankem. Na tuto navazovaly mnohé další, největší zájem o ně byl v období konce padesátých let (Jihlava, Čáslav, Praha), ale o „Zaniknutí K. H. Franka“ přednášel i během raných padesátých let.⁷⁷

Vyjadřoval v něm své názory na Franka i svá překvapení – např. že Frankovi nebyla prokázána vina na vyhlazení Ležák – i názory ostatních – např. projevy odporu poté, co mu v polovině prosince dali do kobky elektrické topné těleso, aby vytápělo jeho chladnou a sychravou celu.⁷⁸ O zacházení s Frankem se vyjadřoval jen pozitivně – dle jeho názoru československé státní orgány splnily svoji povinnost – „věc K.H. Franka projednávaly s důstojností hodnou vzdělaného národa“. O tom se mimo jiné často přesvědčovali zahraniční hodnostáři a vojáci. Dále líčil skutečnosti, které byly do větších podrobností rozebrány výše. Svoji přednášku zakončil slovy: „Ve Frankovi zemřel hrozný nepřítel českého národa. Sedmdesátimilionový národ vydá takových nepřátel sta. Je třeba myslet na budoucnost. Je třeba vychovat národ tak, aby naši synové dovedli jednou čelit nebezpečí, které hrozí z takových odpůrců. Pamatujte na to a vychovejte své syny tak, aby dovedli bránit a ubránit samostatnost a svobodu Čechů a Slováků.“⁷⁹

⁷⁶ AHMP 12

⁷⁷ různé pozvánky, AHMP 4

⁷⁸ Zaniknutí str. 15

⁷⁹ Zaniknutí 41

Plánoval sepsat knihu o K. H. Frankovi a jeho procesu s ním, o osobní svědectví – nikoli o právním stavu.⁸⁰ K vydání knihy se nakonec nedostal, ale spolupracoval na vydání knihy „Český národ soudí K. H. Franka“.⁸¹

2. 8. Důležitost obhajoby Franka pro Reslera

Od okamžiku, kdy 3. srpna 1945 Frank přistál na Ruzyňském letišti, bylo podle Reslera jasné, že jeho cesta povede pod šibenici a vše ostatní je jen přípravou pro to.⁸²

Stejně jako dnes my, tak i Resler se ptal – proč ho mám obhajovat? Pro Reslera bylo nejdůležitější, aby se podařilo „hájit poctivě a důsledně t o h o t o muže, Tobě člověku, který miluje nade vše osobní svobodu, svobodu Čechů a Slováků a svobodu lidstva“ I proto nabídl Bienertovi, že se vzdá jeho obhajoby, protože jej to mohlo poškodit.

V přednášce *Zaniknutí K. H. Franka* uvádí svůj náhled na funkci obhájce. „Lidská společnost dává ho obžalovanému jako posledního pomocníka a přítele, obhájce je povinen obžalovanému sloužit poctivě a věrně. Kdyby povinnost nesplnil, trestala by ho Advokátní komora velkými tresty, po případě i vyškrtnutím se seznamu advokátů. Obhájce musí tedy zapomenout na své vlastní cítění a smyšlení, vzdát se své osobnosti a, ať je mu to sebetrpčí, konat svou povinnost do všech důsledků. ... Bylo tedy třeba hájit K. H. Franka s naprostou poctivostí, užít všech obran, které se naskytovaly a provádět je do všech důsledků, i když bylo jasno, že Mimořádný lidový soud bude nucen najít cestu, aby každou z těchto obran, i sebe závažnější vyvrátil.“⁸³

Po procesu s Frankem dostal několik dopisů, ve kterých mu vyjadřovali podporu a děkovali mu za jeho obhajobu Franka, kterého pisatelé označili i za trosku. Obdivovali jeho statečnost i to, že zaujal k Frankovi lidský přístup a trávil s ním mnoho času.⁸⁴ Samozřejmě mu přišli i dopisy s opačným vyzněním.

V dopise Paulu Edwardsovi, příteli a advokátovi v New Yorku, Resler říká, že nejtěžší byl úkol poctivě Franka hájit a přitom se vyrovnat s politickým hlediskem a s nenávisť celého národa – znamenalo to pohybovat se na ostří břitvy. Dle Reslera „jediným úspěchem ovšem

⁸⁰ K tomuto účelu si schovával mnohé výroky i dokumenty – např. pitevní protokol.

⁸¹ op. cit. 23. Kniha se mu velmi líbila, jen měl dojem, že náklad 5500 výtisků je malý a bude rozebrán do několika hodin.

⁸² *Zaniknutí* 14

⁸³ *Zaniknutí* str. 18-19

⁸⁴ AHMP 4

mohlo být a bylo, že soud Franka neodsoudil pro sprosté trestné činy, udavačství a vydírání valut na Národní bance a že tedy Frank zemřel i podle československého soudu jako politický a ne jako sprostý zločinec.⁸⁵ Toto bylo dle jeho názoru jediné, čeho mohl obhájce jdoucího na smrt dosáhnout – a Resler toho dosáhl.

3. Po K. H. Frankovi - Poslední léta advokacie a dožití

Po obhajobě K. H. Franka se Kamill Resler pustil do dalších nepopulárních obhajob – Richarda Bienerta, Jiřího Stříbrného a dalších. Osudnou se mu nakonec stala obhajoba bramboráře z Kutné Hory⁸⁶, při které se dostal do sporu s redaktory Rudého práva.⁸⁷ Od roku 1949 nemohl dále vykonávat advokacii a tak pracoval jako knihovník, archivář a v dalších profesích⁸⁸. Nečekaně zemřel 11. července 1961 v poledních hodinách.

⁸⁵ Dopis Paulu Edwardsovi z 9. října 1946, AHMP 12

⁸⁶ Ing. Horčíčka před Mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře

⁸⁷ Na jaře 1948 byl vyloučen na šest měsíců bez udání důvodu, od 1. 1. 1949 se sám vzdal výkonu advokacie, neboť by ji stejně nemohl vykonávat.

⁸⁸ Např. v knihovně Advokátní komory, na hradě Křivoklát a dalších

Zdroje vztahující se k práci a k osobě Kamilla Reslera:

Archívy:

Archív České advokátní komory, JUDr. Kamill Resler

Archív Hlavního Města Praha, Resler Kamil JUDr., Archivní soubor 1702, nezpracovaný

Archív Národního muzea, RESLER Kamill

Literární archív Památníku národního písemnictví, Resler Kamil

Národní muzeum – Knihovna Národního muzea, Nakladatelství Kamil Resler

Státní oblastní archív v Praze, Mimořádný lidový soud Praha, LS 1527/46 K. H. Frank

Vojenský ústřední archív, Vojenský historický archív, Kamill Resler, kmenový list, kvalifikační listina

Východočeské muzeum v Pardubicích, Pardubický Slavín II./61

Knihy:

BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora, 2009, 271 s. ISBN 9788070354278.

BALÍK, Stanislav. *Advokacie*. In Bobek, M. – Molek, P. – Šimíček, V. (eds.) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, str. 892-911. Přístupné na <http://www.komunistickepravo.cz>

Český národ soudí K. H. Franka, uspořádal Dr. Karel Zajíček, Praha 1947, vydání první, vydalo Ministerstvo informací.

KOBER, Jan. *Advokacie v českých zemích v letech 1848 – 1994*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 1994.

RESLER, Kamill. *Básně na oslavu právních věcí, které projednával JUDr. Kamill Resler právní zástupce a obhájce v trestních věcech, zástupce chudých a obhájce z povinnosti atd.* Praha: Kamill Resler, 1948

RESLER Kamill (ed.) *K poctě zbraň praporu! 21. květen, 21., 23. a 30. září 1938: Berchtesgaden, Godesberg, Mnichov v tvorbě českých básníků*, výbor z básní o osudu Československa v roce 1938, Praha: V. Petr, 1945, 397 str.

TUNYS, Ladislav. *K. H. Frank, Noc před popravou*. Praha: Nakladatelství XYZ, 2010

Zpověď K. H. Franka podle vlastní výpovědi v době vazby u krajského soudu trestního na Pankráci, zpracoval Karel Vykus. Praha: Cíl, 1946

Časopisy a noviny:

Dikobraz, ročník II, číslo 16, 17. dubna 1946

Dikobraz, ročník II, číslo 18, 30. dubna 1946

RESLER, Kamill. Obnova lidového soudnictví v Českých zemích, Usnášení mimořádných lidových soudů v Českých zemích, *Právní praxe*, 1948, roč. XII, str. 55-66, 144-149

Svět práce, 8. 5. 1946

Ostatní zdroje:

Delphi gang-rape case heard behind closed doors due to chaos [online] straitstimes.com, 7. 1. 2013 [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné na <<http://www.straitstimes.com/the-big-story/anti-rape-riots-india/story/delhi-gang-rape-case-heard-behind-closed-doors-20130107>>

ERLINDER, Peter. *No Isolated Act: The Murder of ICTR Defense Lawyer* [online] jurist.org, 17. 7. 2010 [cit. 6. 4. 2013] Dostupné na <<http://jurist.org/forum/2010/07/Continuing-Threats-from-Rwandan-Government.php>>

Ex offo, [film]. Režie Jaromír Polišánský. Česko, Česká televize, 1997.

HERMAN, N. Susan. *The limits of Advocacy: Lawyers for Terrorists/Lawyers for Torturers*, Harvard Law and Policy Review [online] hlpronline.com, 9. 7. 2010 [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné na <http://hlpronline.com/2010/07/herman_limits/>

HOLLANDER, Nancy. *A Terrorist Lawyer, and Proud of It* [online] nytimes.com, 26. 3. 2010 [cit. 6. 4. 2013] Dostupné na <http://www.nytimes.com/2010/03/24/opinion/24iht-edhollander.html?_r=0>

KOTYK, Jiří. *JUDr. Kamill Resler (1893-1961), oběť šikany komunistického režimu*. Vlastivědné listy Pardubického kraje č. 4/2010, [online, cit. 6. 4. 2013]. Dostupné na [http://www.kraj.ipardubice.cz/stranky/cti-prispevky.php?id=JUDr. Kamill Resler \(1893%961961\), obet sikany komunistickeho rezi mu](http://www.kraj.ipardubice.cz/stranky/cti-prispevky.php?id=JUDr._Kamill_Resler_(1893%961961),_obet_sikany_komunistickeho_rezi_mu)>

KOTYK, Jiří. *JUDr. Kamil Resler*. [online] 9. 8. 2005 [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné na <http://www.kpp.ipardubice.cz/1123596021-judr-kamil-resler.php>>

MUCHKA, Pavel. *Kamill Resler, právník a bibliofil: bakalářská práce*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, 2009. 78 s. Vedoucí práce: PhDr. Věra Němečková, Ph.D.

Fotografická příloha⁸⁹:

Čís. jedn. IX 1527/46.
Lsp 1/46.

Ustanovení zástupce chudých.

Hlavní líčení o — veřejné — obžalobě

so ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~
proti K.H. Frankovi
pro _____

konati se bude dne 22. března 1946 do 10 hod. u tohoto
soudu v jednací síni ~~č. 1111~~ perotní ~~XXXXXXXXXXXX~~ v přízemí ~~XXXXXXXXXX~~

Ve shodě s výborem advokátní komory zřizujete se zástupcem
chudých a obhájcem výše jmenované ho.

Obžalovaný jest _____ ve vazbě zde ~~XXXXXXXXXXXX~~
v Praze- Pankrác.

Mimořádný lidový soud v Praze,
Krajský soud trestní v Praze XIV.,
odděl. IX., dne 15./III.1946.

Advokátní komora v Praze.
Došlo: 16 III. 1946
Č. j.: 1426

Ustanoven
Kamill Resler,
advokát v Praze II., Na Zderaze 11.

Trest. řád č. 95 č. — Praha-kr. — (Ustanovení zástupce chudých a vycouzení jeho o hlav. přelčení.)

JUDr. V. K. K. *[Signature]*
Za správnost výbovost
řídící kancelář

Tiskárna, Protektorátu Čechy a Morava v Praze. — 2079-22

Obrázek č. 1. Jmenování Reslera Frankovým obhájcem

⁸⁹ AHMP 13, autorem je většinou Jan Kaplický

Obrázek č. 2. Resler mluví během procesu a jeho klient poslouchá překlad.

Obrázek č. 3. Resler se baví se svým asistentem – často zaznamenávali samotný text jednání a výroky.

Obrázek č. 4. Konzultace nad zákony, důkazy či jednacím řádem.

Obrázek č. 5. Za účastníky jsou vidět kukaně tlumočnicků. Tlumočilo se i pro zahraniční novináře.

Obrázek č. 6. Konzultace během přestávky v jednání.

Obrázek č. 7. Frank se svými osobními strážci, obhájcem a jeho asistentem Kroupou po hlavním líčení.

Obrázek č. 8. V předváděcí kobce.